

CRIMINALITATEA „GULERELOR ALBE”

Mirela TIGHINEANU

CZU: 343.97

tighineanu.mirela@gmail.com

The purpose of this article is to investigate a very actual topic in the modern society, namely, the phenomenon of "white-collar" crime. We aim to elucidate the main features of "white-collar" crime, especially to examine the concept, to identify the determining factors, to outline the portrait of the "white-collar" criminal, and to identify measures to prevent and combat this phenomenon.

Fenomenul criminalității „gulerelor albe” este în creștere, fiind unul dintre cei mai importanți factori distructivi care operează într-o societate de tranziție. Criminalitatea „gulerelor albe” complică substanțial modernizarea socială, economică și politică, oferind prioritate intereselor private în managementul proceselor complexe de reconstrucție a societății. Într-o asemenea situație, voința politică a statului este supusă intereselor de grup înguste ale birocrăției mercantile, fapt ce subminează încrederea cetățenilor de rând în guvernare.

Importanța temei propuse spre cercetare este determinată de gradul redus de studiere a acesteia în literatura din Republica Moldova în special, dar și la nivel global.

Părintele termenului „criminalitatea gulerelor albe” este sociologul și criminologul nord-american Edwin Sutherland, care l-a utilizat pentru prima dată, în anul 1939, într-un articol denumit „White Collar Criminality”. În viziunea lui, criminalitatea „gulerelor albe” este alcătuită din ansamblul de infracțiuni „comise de persoane respectabile, cu statut social înalt în cursul activității lor profesionale” [1]. Ulterior, mai mulți cercetători s-au arătat interesați de studierea acestui fenomen și a caracteristicilor sale, și anume: Herbert Edelhertz, James Coleman, Donald Cressey, Richard Quinney, Marshall Clinard, Valeriu Bujor [2], Igor Ciobanu, Jacob Rub ș.a.

Cea mai recentă abordare a criminalității „gulerelor albe” aparține doctorului în drept Rub Jacob: fiind considerată „un act săvârșit intenționat, dirijat de dorința de a obține profit, nonviolent, ilegal, interzis de legea penală, exprimat în săvârșirea unor ilegalități financiare, afaceri înșelătoare sau necinstite; practici înșelătoare sau abuz

de putere săvârșite de o persoană juridică sau fizică care își folosește statutul ocupațional, cunoștințele speciale sau competențele tehnice pentru a obține un folos financiar ilegal, acțiuni care au cauzat un prejudiciu sau care au creat un risc real de survenire a prejudiciului în sectorul public sau privat” [3].

Principalele **caracteristici** ale criminalității „gulerelor albe” sunt:

- motivul comiterii crimelor este urmărirea câștigurilor materiale;
- implică relații strânse între participanți, uneori chiar forme complexe de organizare;
- se comit într-o perioadă mare de timp, greu de circumscris;
- implică sentimente de victimizare din partea persoanelor cercetate, însă are un caracter nonviolent; ș.a.

Nu există o singură opinie cu privire la tipologia infracțiunilor cu „guler alb”. În pofida diversității infracțiunilor care ar putea intra în această categorie, criminalitatea „gulerelor albe” este văzută ca fiind strâns legată de infracțiunile asociate cu corupția și crimele economice, cum ar fi: evaziunea fiscală, fraudă, spălarea banilor, delapidarea ș.a. [4].

Factorii determinanți ce favorizează criminalitatea „gulerelor albe” sunt:

Factorii economici. Infracții cu „guler alb” nu comit aceste infracțiuni datorită lipsurilor sau mizeriei în care trăiesc, ci, dimpotrivă, aceștia au o poziție economică bună și comit infracțiunile date din lăcomie, cupiditate, necesități exagerate, lux și opulența cu care sunt obișnuiți.

Factorii socioculturali. Acești criminali provin din familii bune, au studii superioare, sunt caracterizați de societate ca fiind familiști, dețin experiență în domeniul afacerilor, au conexiuni sociale în diferite sfere, inclusiv în autoritățile de aplicare a legii, precum și în lumea criminală.

Factorii politici. Majoritatea dintre infractorii cu „guler alb” comit astfel de infracțiuni, având asigurat paravanul politic, adică fiind membri ai partidelor politice de guvernare, care controlează principalele instituții în stat.

Analizând practica judiciară a Republicii Moldova în materia criminalității „gulerelor albe”, am realizat portretul infractorului cu „guler alb”. Vârsta de aur a acestora constituie 40 de ani, majoritatea

sunt bărbați, dețin funcții înalte în administrația publică locală sau centrală, au o mare experiență în management și finanțe, cu o situație materială bună, săvârșesc infracțiuni grave în sfera delapidărilor, escrocheriilor, evaziunii fiscale, corupției, comise prin abuz de încredere asociat cu fals în documente oficiale. Majoritatea persoanelor învinuite în săvârșirea crimelor cu „gulere albe” nu au fost anterior condamnate.

În urma studiului realizat, am tras următoarele **concluzii**:

- Criminalitatea „gulerelor albe” a evoluat odată cu societatea, modificându-și și modernizându-și formele, mijloacele, metodele.

- Criminalitatea „gulerelor albe” are un grad sporit de latență, întrucât aceste infracțiuni, de cele mai dese ori, nu sunt identificate și nici înregistrate.

- Infractorii cu „guler alb” sunt relativ imuni din cauza prejudecății de clasă din partea instanțelor și a puterii clasei lor de a influența aplicarea și administrarea legii.

- Impactul criminalității „gulerelor albe” asupra societății este colosal, însă la prima vedere acesta nu provoacă o reacție sau o atenție sporită, datorită lipsei de informare și conștientizare în rândul societății.

- În Republica Moldova este asigurat suportul legislativ și instituțional privind prevenirea și combaterea criminalității „gulerelor albe”, dar acest domeniu se confruntă cu anumite obstacole de ordin sociojuridic.

În vederea prevenirii și combaterii criminalității gulerelor albe”, se impun anumite **recomandări** ale autorului:

1. Respectarea cu strictețe a principiului separării puterilor în stat și neadmiterea imixtiunii în activitatea organelor judecătorești, executive, legislative și mass-media.

2. Revizuirea legislației privind acordarea imunității persoanelor cu funcție de demnitate publică și simplificarea ridicării acesteia.

3. Îmbunătățirea mecanismului de preangajare prin supunerea candidaților unor teste complexe.

4. Sporirea activităților educative, de sensibilizare pentru formarea unei culturi de toleranță zero față de corupție.

Referințe:

1. SUTHERLAND, E.H. White-Collar Criminality. In: *American Sociological Review* no. 5(1), 1940.

https://is.muni.cz/el/1423/podzim2015/BSS166/um/Sutherland.1940.White-collar_Criminality.pdf (vizitat la 02.03.2020).

2. BUJOR, V., ILIE, S. Corelația dintre criminalitatea gulerelor albe și alte tipuri de criminalitate. În: *Anale științifice*. Ediția a II-a și III-a. Academia „Ștefan cel mare” a MAI. Chișinău, 2002.
3. RUB, J. *Aspecte criminologice privind reducerea criminalității gulerelor albe în Moldova și în Israel: abordarea comportamentului criminal* / Autoreferatul tezei de doctor în drept. Chișinău, 2017.
4. MARTIN, D., COPETCHI, St. Moldova’s “White Collar” Crimes: National Context and Recent Legal Developments. In: *CEE Legal Matters “In-Depth Analysis of the News and Newsmakers That Shape Europe”’s Emerging Legal Markets*”, April 2015, Year 2, Issue 2, pp. 78-79. [http://ceelegalmatters.com/Magazines/ISSUE CEELM 2.2 free.pdf](http://ceelegalmatters.com/Magazines/ISSUE_CEELM_2.2_free.pdf) (vizitat la 12.03.2020)

Recomandat
Alina ȘAVGA, dr., conf. univ.